

Nota de premsa

Dimecres 1 de febrer de 2023

El GOB valora la materialització algunes reivindicacions ecologistes en matèria de legislació territorial, però adverteix: no és suficient i la urgència és extrema.

Què s'ha avançat, on no s'ha arribat i el que queda per fer.

Proposam un "Pacte social per a la transformació radical del model territorial"

I en una mirada específica a la Serra de Tramuntana: proposam la desclassificació de tots els urbanitzables de la Serra de Tramuntana que no tinguin dotació completa de serveis.

La setmana passada el Govern va aprovar dues normes rellevants en matèria territorial: la modificació de la Llei 5/2005 per a la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO), el Decret Llei 10/2022, de 27 de desembre, de mesures urgents en matèria urbanística i va acabar el termini suggeriments a la proposta del Consell de Mallorca relativa a la Llei de la Serra de Tramuntana.

La materialització de les propostes ecologistes

Són tres normes que determinen una aparent voluntat política de posar en valor la necessitat de protegir el territori, posar en valor els espais naturals, reforçar la protecció front l'especulació i les voràgines constructores que han apuntalat el nostre model econòmic, i un inici de contenció del creixement urbanístic als municipis que segueix al camí ja iniciat amb el decret Llei 9/2020, de 25 de maig, de mesures urgents de protecció del territori.

Des del **GOB**, **fa temps que reclamam mesures** en aquest sentit:

- la necessitat de **desclassificació** de sòls urbanitzables encara presents en molts planejaments municipals que no s'han adaptat i actualitzat a les normatives sobrevingudes i que no han revisat mai la seva necessitat de creixement, en el marc d'un pla territorial que donava ales al desenvolupament d'aquests creixements projectats. Massa sovint ens trobam amb noves empentes urbanístiques sense cap sentit a dia d'avui, en municipis amb planejaments obsolets i que molt sovint són

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

enfocats a residències de luxe i a expectatives especulativo-immobiliàries, especialment en municipis ben preservats - Can Mas a Bunyola, Unitats d'Actuació com la UA 4 Colònia de Sant Jordi (ses Salines), UEC-2 de les NS de Llubí; les 4 o 5 de Son Sardina; Muleta UA 3 de Santa Maria, o la UA 8 de Puigpunyent, aquesta darrera aferrada al torrent de Sa Riera, o Son Mossènyer (Valldemossa) que finalment va ser declassificat per l'Ajuntament de Valldemossa, etc.

- la necessitat de reforçar les mesures de **protecció** dels espais naturals i les seves zones properes, blindant el patrimoni natural, front els avanços dels interessos especulatiu, constructiu, turístic i immobiliari
- i la necessitat de fer **una mirada nova i revisió dels planejaments urbanístics** dels municipis que veim com, fins ara, han tingut la tendència de créixer cap a les perifèries, mentre els seus nuclis i zones consolidades tendeixen a la degradació, a ser buidades i a perdre vida, apostant per nous creixements per comptes de la consolidació, o la rehabilitació i regeneració urbanes.

Per altra banda, des del GOB consideram també que el context econòmic i ecològic global es troba davant un escenari sense precedents que obliga a repensar el que fins ara han estat els puntals d'una especialització econòmica a les Illes basada en el turisme i la construcció. Aquest model econòmic i territorial **requereix un replantejament radical que comença necessàriament per la contenció/prohibició** (protegir en molts casos implica restriccions prohibitives en la legislació urbanística i territorial, i no ha de fer por políticament) de les dinàmiques que, fins ara, eren les habituals i que es basaven en el creixement sense límits. plasmada en les planificacions **territorials, urbanístics i sectorials**.

Aquests límits són cada cop més evidents per l'escassetat material i energètica a nivell global i a més, hauran de conviure amb uns escenaris de canvi a nivell de dinàmiques biofísiques que comprometen fortament els models actuals. Aquests canvis, que vendran si o si, obliguen a unes mirades més relocalitzades, amb una producció més diversificada i que atengui prioritàriament, la producció d'allò essencial per al sosteniment de la vida en un contexte insular com és el nostre, amb uns recursos degradats i limitats i amb un territori, l'ús del qual, s'ha fet en termes d'economia especulativa-immobiliària, artificialització del sòl, creixement d'infraestructures, ús intensiu turístic i explotació econòmica de serveis turístics.

Davant això **consideram positives algunes de mesures que impliquen aquestes normes** d'entre les quals volem destacar:

- **L'ampliació de les àrees naturals d'especial interès (ANEI) en 145 hectàrees**, per incrementar la protecció territorial de les àrees naturals següents:

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

Es Trenc: s'evita de manera definitiva la construcció de l'hotel de ses Covetes i es dona continuïtat al Parc Natural, on també es declaren àrea rural d'interès paisatgístic (ARIP) 11 hectàrees. Barrancs de Son Gual i Xorrigo i na Burguesa.

- La **prohibició del desenvolupament de nous sòls urbanitzables** en tots els municipis quan les necessitats residencials es puguin resoldre amb actuacions de rehabilitació, regeneració i renovació urbana (més del 15% del sòl vacant). L'única excepció a aquesta norma és la construcció d'habitatges protegits. Igualment, no es podran planificar nous sectors de sòl urbanitzable en àrees de prevenció de risc d'inundació.
- **S'estén el règim de protecció preventiva també als espais de la xarxa Natura 2000** (fins ara només afectava a parcs i reserves), de forma que durant la tramitació de nous espais protegits o dels seus plans de gestió no es podran dur a terme activitats o projectes que puguin posar en risc els valors que són objecte de protecció.
- Es plantegen algunes **mesures de protecció directa en el cas de la proposta de llei de la Serra de Tramuntana**, com són la protecció dels olivars o la limitació dels ramats, i també mesures d'impuls a l'activitat agrària i a les activitats econòmiques que contribueixen a mantenir el paisatge cultural protegit per la UNESCO.

Cal anar més enllà.

Tot i això considerem que **les normes maldeten una gran oportunitat** pel que fa als següents aspectes:

1. Per una banda, el decret llei afecta només a la impossibilitat de classificar nous sectors de sòl urbanitzable quan les necessitats reals puguin ser resoltes amb actuacions de rehabilitació, regeneració i renovació urbana (quan al municipi hi hagi més d'un 15 % de sòl vacant o si aquest té una superfície equivalent a la proposta de nou creixement en sectors urbanitzables). Però **no toca els urbanitzables existents** que no varen ser abordats pel decret llei 9/2020 que es va limitar a proposar la desclassificació de falsos urbans. En aquest sentit considerem que **la llei hauria pogut obligar via modificació de les NNSS i Pla Territorial de Mallorca a la desclassificació de bosses de sòl urbanitzables no justificats** i entesos com creixements planificats per instruments d'ordenació, de manera que responguin, no als interessos del mercat immobiliari i a l'especulació, sinó a la planificació estratègica urbanística que integri com a prioritat la problemàtica d'accés a l'habitatge, tant en termes de rehabilitació, com en termes de desenvolupament dels urbanitzables actualment previstos als planejaments. En aquest

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

sentit la idea seria qüestionar els creixements planejats i la necessitat o no de desenvolupar-los en vista a l'estructura de sòl vacant, cases buides i creixement poblacional natural.

2. Era el moment d'abordar via Llei la **inedificabilitat del sòl rústic i la prohibició de la construcció de piscines particulars en sòl rústic i també en l'àmbit urbà**. Recordem que segons dades elaborades per Terraferida, mitjançant les fotos aèries s'han pogut identificar un mínim de 5.271 noves piscines entre els anys 2015 i 2021. D'aquestes, 1.765 s'han edificat en sòl rústic i 3.506 en sòl urbà. Així, les piscines a foravila suposen un terç del total i solen destruir molta superfície al seu voltant amb solàriums, gespa, edificis annexos i altres usos que es resten a l'agrari o forestal. Al conjunt de les Illes Balears les piscines existents fins al 2015 eren 62.500 i van ser comptabilitzades per un equip d'investigadors de la Universitat de les Illes Balears i la Universitat de Salzburg entre 2006 i 2015. Aquest estudi ja advertia que la construcció massiva de piscines posava en risc els recursos hídrics de les Illes Balears pel consum molt elevat d'aigua que tenen i per l'evaporació que s'hi produeix, que va ser quantificada en gairebé 5 mil milions de litres any i que representa prop del 5% del consum urbà.
3. Especialment pel que fa a la Serra i per la realitat destapada per operacions immobiliàries tipus petit Deià, des del GOB hem proposat via al·legació la Llei de la Serra de Tramuntana - i havíem plantejat amb anterioritat a l'aprovació del DL9/2020 al Govern - que donada la realitat de l'existència - encara- de sòls vacants a Serra de Tramuntana que tenen classificació de sòls urbanitzables en virtut de planejaments aprovats fa dècades, quan el context social i mediambiental era un altre totalment diferent. **“Els terrenys de la Serra de Tramuntana amb classificació urbanística urbanitzables que no tinguin dotació completa de serveis, passen a tenir la classificació de no urbanitzables”**.
4. Precisament l'aspecte que consideram més discutible de la proposta de Llei de la Serra **és l'enfocament turístic**, plantejat en termes d'impuls i desenvolupament. Segons el sistema d'indicadors de la Serra de Tramuntana elaborat pel Consell de Mallorca, pel que fa a l'indicador de pressió turística, definit com la relació entre el nombre de places turístiques i la població de dret, s'observa que “En el conjunt dels municipis de la Serra, el 2010, representava un valor entorn del 18%. Aquesta xifra va anar augmentant any rere any fins a assolir valors de gairebé el 40%”. En un escenari en el que gairebé tots els sectors econòmics (agricultura, ramaderia, comerç, indústria) van a la baixa, i l'activitat turística creix a ritme preocupant, **seria més responsable un enfocament d'ordenació i decreixement**. Tinguem presents sinó els col·lapses habituals de pobles i carreteres, en un panorama de pressió humana creixent sobre la Serra.

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

5. D'altra banda, consideram inadmissible que s'hagi habilitat la LECO precisament per possibilitar, en clara contradicció amb el que pretén la pròpia modificació, habilitar l'**aparcament de cala Agulla**, que es troba en la immediatesa perifèrica del Parc Natural de Llevant. Tot amb un procediment sense participació, sense anàlisi d'alternatives, sense arguments ni tècnics ni jurídics que avalessin la proposta municipal que va ser entrada com a esmena dels propis partits que impulsen la Llei.
6. En aquest sentit esmentar que a més, ha caigut una de les esmenes, proposades per Mes per Mallorca i rebutjada pel PSIB-PSOE, que consideràvem essencial i que sí que tenia tot el sentit en el marc del projecte de modificació de la LECO: la desclassificació de la urbanització **Pinars de Bonaire** que amenaça una àrea d'especial interès natural que limita amb l'emblemàtic campament de la Victòria a Alcúdia. Fins a 200 parcel·les, segons els càlculs que en el seu moment va fer el GOB, podrien esdevenir xalets en aquesta franja litoral, Cal recordar que una part d'aquest urbanitzable ja va ser desclassificat pel mateix Ajuntament d'Alcúdia fa uns 15 anys, però encara en queda una part significativa que la promotora ha intentat reactivar en diferents ocasions. El GOB considera que la presència de dos petits torrents (el terreny té un cert desnivell) i la franja de protecció que marca la llei fan molt difícil la viabilitat de la urbanització, però el fet real és que existeix un projecte que, en cas de tirar-se endavant, afectaria el paisatge de la muntanya de la Victòria i els voltants.

Avanç d'algunes de les propostes del GOB en matèria territorial front les eleccions autonòmiques i municipals.

Aprofitant així l'obertura que aquestes iniciatives polítiques han propiciat en relació al debat essencial que ens cal sobre política i model territorial, des del GOB avançam algunes de les propostes que llançarem en les properes setmanes en relació a aquest aspecte de cara a les properes eleccions autonòmiques i municipals. Propostes que segueixen en la línia de les propostes plantejades en les anteriors eleccions i que continuen sent vigents i necessàries, entre les quals, seguim insistint en la necessitat d'una revisió profunda del model territorial per fer front als nous reptes econòmic, ecològics i socials i que pugui plasmar-se "**Pacte social per transformar radical del model territorial**" que tenguim com a pilars fonamentals:

- **Revisió en profunditat i adaptació dels instruments d'ordenació a la transformació ecosocial del model territorial:**
 - **Revisió de les DOT** per enfocar un canvi radical de les dinàmiques d'ordenació territorial adaptades als nous escenaris globals, econòmics, energètics, socials i climàtics.

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

- **Nou Pla Territorial de Mallorca** queaturi el creixement insostenible actual i promogui un model territorial i de desenvolupament compatible amb els ecosistemes i la seva biodiversitat.
 - **Un urbanisme racional al servei de les persones, adaptat i actualitzat.** Cal implementar un model urbanístic basat en un model de relacions socials igualitaristes, que prioritzi i focalitzi la seva intenció en la reproducció de la vida, que evita la dispersió en el territori, afavoreixi la cohesió social, consideri prioritaris la rehabilitació i la renovació en sòl urbà, atengui la preservació i la millora dels sistemes de vida tradicionals a les àrees rurals i consolidi un model de territori globalment eficient.
 - **Abordar el repte demogràfic** a les Illes des de la perspectiva de **justícia social** i en el marc de la necessària transició ecosocial del model econòmic i territorial.
- **Reconversió sense creixement i desclassificació:** la reconversió de les actuals zones urbanes ha de regir el sector de la construcció sense implicar creixement, sense més consum de territori. Cal **refermar el compromís polític per la contenció del creixement urbanístic**, com la manera per posar remei d'arrel a la crisi econòmica i socioambiental. És més, cal una revisió de planejaments urbanístics i territorial, per tal de desclassificar bosses de sòl previstes en antics planejaments amb arguments de disponibilitat i suficiència dels recursos. Descartar i aturar tot tipus de noves urbanitzacions i el desenvolupament de les reserves estratègics de sòl.
 - **Protecció integral del sòl rústic** davant usos immobiliaris i residencials, industrials, turístics o d'infraestructures i equipaments que no li són propis. Concentrar geogràficament el creixement residencial i de serveis i evitar la dispersió en rústic d'aquests usos. Prohibició definitiva de llicències urbanístiques en sòl rústic. Cal aturar la creixent urbanització del camp. Incentivar la recuperació de cultius, manteniment de boscos i restauració de construccions tradicionals i educar les noves generacions en el manteniment dels valors paisatgístics i els usos tradicionals en sòl rústic.
 - **Prioritzar i defensar l'accés a l'habitatge des de les polítiques públiques, partint de la situació d'emergència habitacional** que pateixen les Illes. Cal obligar a donar ús residencial al parc ja construït. En aquest sentit i pel que fa a la gestió del parc d'habitatges, cal impulsar la sanció/fiscalització dels habitatges buits i la seva possible expropiació en no complir la funció social de la propietat privada. Afavorir un mercat públic de lloguer i impulsar normes que garanteixin els drets i deures dels inquilins i propietaris.
 - **Aturar l'especulació:** evitar la tinença especulativa de solars sense usos específics i de terrenys rústics sense activitat productiva, amb un augment d'impostos i si cal amb expropiacions que garanteixin un ús social i públic d'aquests bens. Evitar els grans

Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa

projectes especulatius i nous equipaments desestacionalitzadors en sòl rústic que pretenen la revalorització de terrenys a favor de promotors i entitats bancàries. Acabar, en definitiva, amb l'urbanisme a la carta.

- **Prohibició de compravenda de cases o terrenys a no residents** sense acreditar un mínim de 5 anys de residència per acabar amb l'especulació.
- **Acabar amb l'amnistia que permet concedir llicències a urbanitzacions sense clavegueram.** Obligatorietat de disposar de sanejament per a tota nova construcció i reforma integral i de tractament terciari a zones amb recursos hídrics que han estat reduïts.
- Desplegar estratègies de **retirada progressiva d'infraestructures i de recuperació de primera línia litoral.** El repte de mitigació i adaptació al canvi climàtic, hauria de partir d'una anàlisi de les infraestructures turístiques situades a la costa, molt lligades al que coneixem com «zones turístiques madures» i els fons europeus de reconstrucció haurien d'impulsar una **planificació de desconstrucció, recuperació i adaptació de la zona litoral**, com a mesura fonamental en un context insular.
- **Incidir en la restauració d'ecosistemes degradats** generant infraestructures verdes per augmentar la capacitat dels ecosistemes de proporcionar serveis com el control inundacions o el manteniment de la línia de costa
- **Ampliar la xarxa i el nivell de protecció d'espais naturals** i reenforçar la seva gestió prioritant la recuperació i conservació de les espècies i els hàbitats naturals i la garantia de les seves funcions ecològiques i ambientals, per davant de la resta d'usos com l'aprofitament turístic. Dotar-los de recursos suficients per a la seva gestió, i d'instruments de planificació estratègica a llarg, mig i curt termini conseqüents amb els seus objectius
- **Moratòria de construcció d'infraestructures** de modes de transport dependents d'energies fòssils i/o amb un alt impacte ambiental: no construir més carreteres, ni ampliar infraestructures de transport (aeroport, ports)

Venen nous temps i nous reptes, sense precedents. El gir és inevitable i la urgència, extrema.